

Belasting- en inkomensregelingen voor gezinnen met minderjarige kinderen

Reinder Lok

Huishoudens met minderjarige kinderen werden in 2007 gemiddeld met 2 824 euro per jaar gecompenseerd door belasting- en inkomensregelingen voor gezinnen. Dit komt neer op 1 567 euro per kind. De laagste inkomensgroep ontving gemiddeld 3 243 euro, de hoogste 2 310 euro. Alle regelingen samen zorgden ervoor dat ruim 106 duizend gezinnen boven de lage-inkomensgrens uitkwamen. Bijna 170 duizend gezinnen profiteerden in 2007 niet of maar ten dele van de kinderkorting, omdat ze niet genoeg belasting betaalden. In 2008 is dit gerepareerd door invoering van de kindertoeslag.

Ramingen op basis van de huishoudenssamenstelling en de inkomens- en arbeidssituatie in 2007 laten zien dat gezinnen er in 2008 gemiddeld met 204 euro op vooruit gaan door de kindertoeslag en de invoering van gratis schoolboeken. In 2009 loopt het voordeel op tot 336 euro in vergelijking met 2007 doordat dan ook de inkomensafhankelijke combinatiekorting en het kindgebonden budget worden ingevoerd.

1. Inleiding

De Nederlandse overheid geeft gezinnen op twee manieren financiële ondersteuning voor het levensonderhoud van de kinderen. Ten eerste door speciale uitkeringen, te weten kinderbijslag, tegemoetkoming in de schoolkosten, en vanaf 2008 de kindertoeslag. Daarnaast ontvangen veel gezinnen extra kortingen op de te betalen belasting, namelijk kinderkorting, alleenstaande ouderkorting, combinatiekorting, en de aanvulling daarop.

In dit artikel staan de belasting- en inkomensregelingen centraal die gekoppeld zijn aan gezinnen met kinderen. We beperken ons hierbij tot de gezinnen met minderjarige kinderen, al gelden sommige regelingen ook voor oudere kinderen tot 27 jaar. Uitgangspunt zijn de voorlopige inkomensgegevens over 2007 en de gezinssituatie op 31 december van dat jaar. De vergoedingen in verband met kinderopvang maken geen deel uit van het inkomensbegrip, en worden hier buiten beschouwing gelaten. Hierover is apart gepubliceerd door Huynen (2009).

2. Belasting- en inkomensregelingen voor gezinnen met minderjarige kinderen

De belangrijkste regeling is de kinderbijslag. Kinderbijslag wordt uitgekeerd per kind, onafhankelijk van de inkomenssituatie van de ouders. Voor de andere regelingen gelden voorwaarden met betrekking tot de hoogte van het inkomen, de huishoudenssamenstelling en het hebben van

betaald werk. De tegemoetkoming in de schoolkosten, de kinderkorting en de kindertoeslag zijn afhankelijk van het gezamenlijke inkomen van de ouders.

De (aanvullende) alleenstaande ouderkorting geldt uiteraard exclusief voor alleenstaande ouders. De aanvullende alleenstaande ouderkorting is daarnaast ook afhankelijk van het inkomen uit tegenwoordige arbeid van de ouder. Tot slot is ook de (aanvullende) combinatiekorting afhankelijk van het inkomen uit tegenwoordige arbeid van een of beide ouders. In de toelichting wordt een nadere beschrijving gegeven van alle regelingen.

Een belangrijk nadeel van belastingkortingen is dat ze alleen verzilverd kunnen worden als er voldoende belasting wordt betaald. Voor de kinderkorting is dit probleem vanaf 2008 opgelost door de omzetting hiervan in de kindertoeslag. Het effect hiervan schatten we door de regelgeving van 2008 toe te passen op de situatie van 2007. Hetzelfde doen we ook voor de invoering van het kindgebonden budget en de inkomensafhankelijke combinatiekorting in 2009.

Besteedbaar inkomen

In dit artikel gebruiken we het besteedbaar inkomen van huishoudens als inkomensbegrip. Dit is het bruto-inkomen uit arbeid, eigen onderneming, vermogen en ontvangen overdrachten, verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen

Voor indelingen naar hoogte van het inkomen gebruiken we het gestandaardiseerd besteedbaar inkomen. Dit is het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt.

3. Gemiddelde bijdragen aan het inkomen

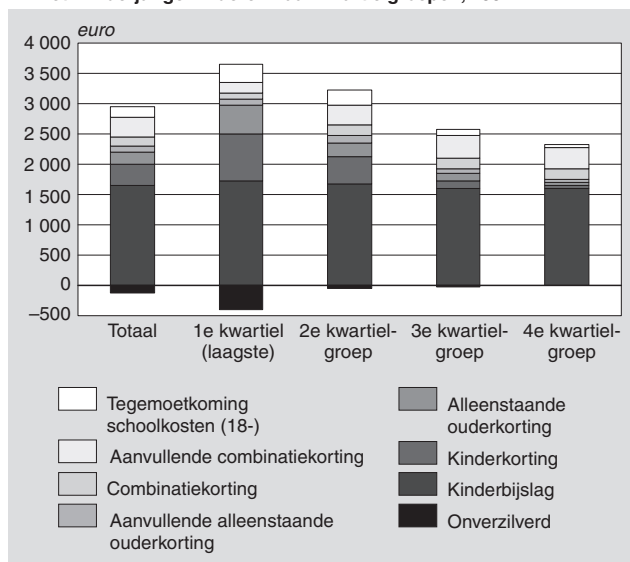
Huishoudens met minderjarige kinderen werden in 2007 gemiddeld met 2 824 euro per jaar gecompenseerd door inkomensregelingen en belastingkortingen voor kinderen. De laagste inkomens verzilverden gemiddeld 3 243 euro, de hoogste 2 310 euro. De kinderbijslag is de grootste overheidsbijdrage en is onafhankelijk van het inkomen of de arbeidspositie van de ouders. In 2007 bedroeg de kinderbijslag per gezin 1648 euro per jaar. De laagste inkomens werden verder vooral gecompenseerd door de kinderkorting (785 euro), de (aanvullende) alleenstaande ouderkorting (571 euro) en de tegemoetkoming in school-

kosten (316 euro). Deze huishoudens hadden wel het probleem dat zij 412 euro van de kortingen niet konden verzilveren, omdat ze niet genoeg belasting betaalden.

Eenoudergezinnen hebben het grootste voordeel uit de verschillende regelingen. Gemiddeld profiteerden zij in 2007 voor 4 150 euro. Dit bedrag had nog hoger kunnen zijn geweest, als zij ook alle belastingkortingen hadden kunnen verzilveren. Er bleef namelijk 458 euro aan kortingen ongebruikt.

De (aanvullende) combinatiekorting wordt voornamelijk ontvangen door de midden- en hogere inkomens. Dit hangt samen met de aard van deze kortingen, namelijk het hebben van voldoende inkomen uit arbeid. Met name wanneer beide ouders betaald werk hebben, kunnen de gezamenlijke combinatiekortingen oplopen tot bijna 1 000 euro. Deze gezinnen profiteren daarom ook het meeste van deze kortingen. In 2007 ontvingen ze gemiddeld 620 euro aan combinatiekortingen.

1. Voordelen uit belasting- en inkomensregelingen voor huishoudens met minderjarige kinderen naar kwartielgroepen, 2007*

4. Onverzilverde heffingskortingen

Bijna 170 duizend gezinnen profiteerden in 2007 niet of maar ten dele van de kinderkorting. Dit probleem ontstaat als het recht op belastingkorting groter is dan de belasting zelf. Gemiddeld liepen deze gezinnen 783 euro aan kinderkorting mis, naast nog eens 541 euro aan andere kindgerelateerde kortingen. Met name eenoudergezinnen hadden hiermee te maken. Het betrof bijna 100 duizend huishoudens. Om dit probleem op te lossen is vanaf 2008 de kinderkorting omgezet in een kindertoeslag. Hierdoor gaan ook de gezinnen die weinig of geen belasting betalen van deze regeling profiteren.

5. Invloed op lage inkomens

Een van de doelstellingen van diverse belasting- en inkomensregelingen voor gezinnen is te voorkomen dat kin-

deren in armoede opgroeien. Voor de afbakening van huishoudens met een hoge kans op armoede, wordt de lage-inkomensgrens (zie begrippen) gehanteerd.

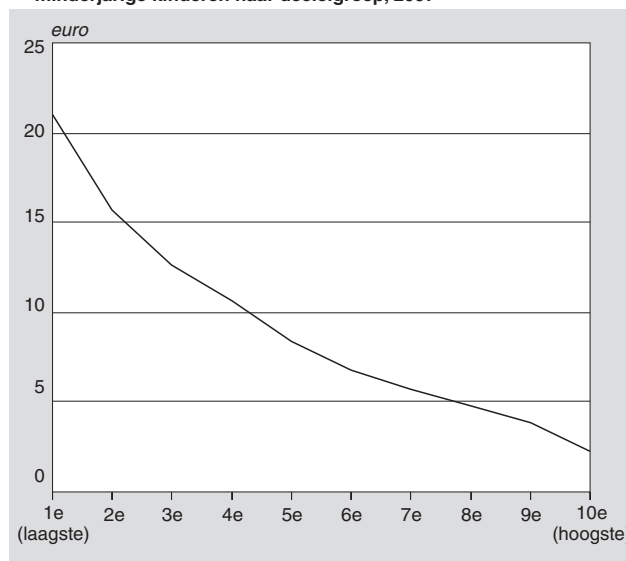
Ruim 106 duizend gezinnen met minderjarige kinderen kwamen in 2007 dankzij de verschillende belasting- en inkomensregelingen uit boven de lage-inkomensgrens. Zonder die regelingen zouden er bijna 279 duizend van deze gezinnen zijn geweest met risico op armoede, nu waren dat er iets meer dan 172 duizend. Het aandeel lage inkomens onder de gezinnen met minderjarige kinderen verminderde hiermee van 14,6 procent naar 9,1 procent.

De belasting- en inkomensregelingen zorgen dus voor een aanzienlijke afname van het aantal lage inkomens. Aan de ene kant komt dit door de algehele verhoging van het inkomensniveau. Zo is de kinderbijslag een algemene regeling die onafhankelijk is van het inkomen van de ouders. Aan de andere kant gelden de meeste regelingen juist voor de lagere inkomens of groepen met een hoog risico op een laag inkomen. Duidelijkste voorbeeld is de alleenstaande ouderkorting die voor de helft terecht komt bij gezinnen met een laag inkomen. Alleen de (aanvullende) combinatiekorting komt juist relatief vaak terecht bij hogere inkomens.

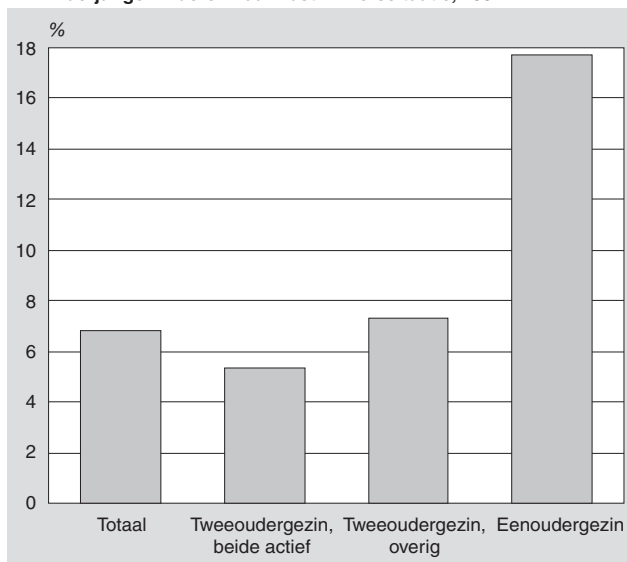
6. Afhankelijkheid van regelingen

Voor de gezinnen in de laagste inkomensgroepen zijn de kindgerelateerde belasting- en inkomensregelingen een belangrijke inkomensbron. De gezinnen in de eerste decielgroep van het inkomen waren in 2007 voor 21 procent afhankelijk van deze regelingen. Bij de hoogste inkomensgroep bedroeg het kindgerelateerde aandeel 2,3 procent van het inkomen. In totaal kwam 6,8 procent van het inkomen van gezinnen uit de verschillende belasting- en inkomensregelingen voor gezinnen.

2. Afhankelijkheid van kindgebonden voordelen bij huishoudens met minderjarige kinderen naar decielgroep, 2007*

3. Afhankelijkheid van kindgebonden voordelen bij huishouden met minderjarige kinderen naar kostwinnerssituatie, 2007*

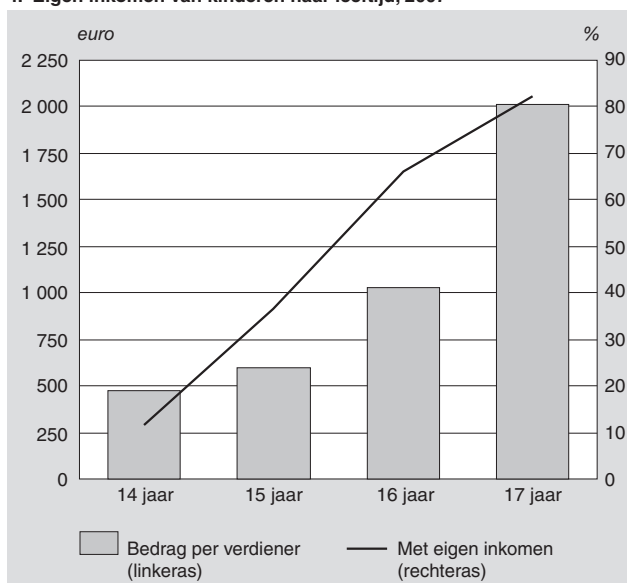

Kijken we naar de kostwinnerssituatie van de gezinnen, dan profiteren de eenoudergezinnen het meeste. In totaal kwam 17,7 procent van het besteedbaar huishoudensinkomen van eenoudergezinnen in 2007 uit de verschillende regelingen. Voor gezinnen met twee werkende ouders was dit 5,4 procent en voor de overige tweeoudergezinnen 7,3 procent.

7. Inkomens van kinderen

De oudere kinderen hebben vaak al een eigen bijverdiende. In 2007 liep dit op van bijna 12 procent van de kinderen bij de 14-jarigen tot 82 procent bij de 17-jarigen. De inkomsten per verdienend kind varieerden van 472 tot 2 014 euro per jaar. Gemiddeld kwam 277 euro van het besteedbare huishoudensinkomen van de kinderen.

4. Eigen inkomen van kinderen naar leeftijd, 2007*

8. Overheidsuitgaven in 2007

De totale overheidsuitgaven (inclusief belastinguitgaven) aan de regelingen voor huishoudens met minderjarige kinderen bedroegen in 2007 bijna 5,5 miljard euro. Dat is gemiddeld 1 567 euro per kind. Verreweg het meeste, 3,2 miljard, werd betaald als kinderbijslag. Bijna 2,2 miljard werd besteed aan belastingkortingen, en nog eens ruim 0,3 miljard als tegemoetkoming in de schoolkosten. Doordat niet alle huishoudens in staat waren gebruik te maken van alle heffingskortingen, bleef 230 miljoen euro van de toegekende heffingskortingen voor gezinnen onverzilverd.

9. Doorberekeningen naar 2008 en 2009

Vanwege het verzilveringsprobleem is de kinderkorting in 2008 omgezet in een kindertoeslag. In 2009 wordt die toeslag ook afhankelijk van het aantal kinderen in het gezin en heet het kindgebonden budget. Tegelijkertijd zijn ook andere regelingen aangepast. In 2008 zijn de bedragen van de combinatiekorting en de aanvullende combinatiekorting licht veranderd, en in 2009 zijn die vervangen door de inkomensafhankelijke combinatiekorting. In 2009 is ook de alleenstaande ouderkorting verlaagd. Deze maatregelen tezamen hebben als doel de arbeidsparticipatie van met name vrouwen te vergroten. Tot slot profiteren veel ouders vanaf 2008 van de invoering van gratis schoolboeken. Het eerste jaar door een financiële vergoeding, daarna doordat de scholen de boeken verstrekken.

Om een idee te krijgen van de invloed van de nieuwe regelgeving, passen we die toe op de situatie van 2007. We gaan dus uit van de huishoudenssituatie en de inkomsten zoals die in 2007 zijn waargenomen. Alleen de belasting- en inkomensregelingen met betrekking tot kinderen passen we toe volgens de regels van 2008 of 2009. Hierbij rekenen we alle bedragen om naar prijzen van 2007. Merk op dat we zo de invloed van een eventueel verhoogde arbeidsparticipatie niet meten.

Al met al gaan de gezinnen er met de regelingen van 2008 en 2009 op vooruit ten opzichte van 2007. Gemiddeld gaan de gezinnen er volgens de regeling van 2008 met 204 euro op vooruit. Met de regeling van 2009 loopt het voordeel op tot 336 euro in vergelijking met 2007. In 2008 is het grootste voordeel voor eenoudergezinnen en de lagere inkomensgroepen. Een jaar later profiteren de grotere gezinnen van de invoering van het kindgebonden budget doordat ze dan ook een extra bedrag krijgen voor het tweede en volgende kind.

Eenoudergezinnen zien hun voordeel in 2009 teruglopen door de verlaging van de alleenstaande ouderkorting. Omdat zij veelal maar een kind hebben, wordt dit in de meeste gevallen niet gecompenseerd door de invoering van het kindgebonden budget. Bovendien hebben alleenstaande ouders minder vaak betaald werk (CBS, 2008). Hierdoor profiteren zij ook in mindere mate van de invoering van de inkomensafhankelijke combinatiekorting.

Staat 1
Inkomensstijging bij huishoudens met minderjarige kinderen bij toepassing
regelgeving van 2008 en 2009 op situatie 2007*

	2008	2009
	<i>euro</i>	
Totaal	204	336
<i>Inkomensgroep</i>		
1e kwartiel (laagste)	373	428
2e kwartiel	146	251
3e kwartiel	162	303
4e kwartiel (hoogste)	171	388
<i>Minderjarige kinderen in huishouden</i>		
1 kind	182	173
2 kinderen	199	401
3 of meer kinderen	271	571
<i>Kostwinnerssituatie</i>		
Tweeoudergezin, beide actief	161	374
Tweeoudergezin, overig	182	242
Eenoudergezin	431	300

Technische toelichting

Bronnen

De resultaten zijn gebaseerd op gegevens uit het Inkomenspanelonderzoek (IPO) over 2007. Het IPO is een panel(steekproef)onderzoek dat een beeld geeft van de samenstelling en verdeling van het inkomen van personen en huishoudens in Nederland.

De inkomensgegevens zijn voornamelijk afkomstig van de belasting- en toeslagenadministratie van de Belastingdienst. Deze zijn aangevuld met gegevens over individuele huursubsidie, studiefinanciering en tegemoetkoming in de schoolkosten. Kinderbijslag wordt toegerekend op basis van de samenstelling van het huishouden.

Inkomenseenheid

Als inkomenseenheden worden de persoon en het huishouden onderscheiden. Een particulier huishouden bestaat uit één of meer personen die alleen of samen in een woonruimte gehuisvest zijn en zelf in hun dagelijkse levensbehoeften voorzien.

Steekproef en populatie

Ten behoeve van het IPO is een aselechte steekproef van personen getrokken. De informatie over het inkomen is verzameld voor iedereen die deel uitmaakt van het huishouden van deze steekproefpersonen. De totale steekproef omvat rond 260 duizend personen in ruim 90 duizend huishoudens.

De gegevens hebben betrekking op de bevolking die op 31 december van 2007 in Nederland woonachtig is. Hieruit zijn alle huishoudens met minderjarige kinderen geselecteerd. In deze publicatie zijn personen in tehuizen of inrichtingen buiten beschouwing gelaten.

Nauwkeurigheid en betrouwbaarheid

Het Inkomenspanelonderzoek is een steekproefonderzoek. Zoals bij alle steekproefonderzoeken zijn de uitkomsten een schatting van de werkelijke, maar onbekende waarden. De afwijkingen worden voor een deel veroorzaakt, doordat informatie over enkele bestanddelen van het inkomen ontbreekt. Het gaat hier onder meer om gegevens over (ontvangen en betaalde) kinderalimentatie en over inkomensoverdrachten tussen ouders en hun uitwonende (studerende) kinderen. Het inkomen van de betreffende groep huishoudens wordt daardoor onder- of overschat. Afwijkingen ten opzichte van de werkelijke waarde zijn ook het gevolg van steekproeffouten. Deze ontstaan, doordat de steekproef door toevallige fluctuaties niet geheel representatief is voor de populatie. De mogelijke afwijking van het waargenomen inkomen ten opzichte van de werkelijke waarde is groter naarmate de spreiding in het inkomen groter is en het aantal waarnemingen kleiner is. In deze publicatie zijn voor groepen die uit minder dan 10 duizend personen bestaan, geen gegevens opgenomen.

Onverzilverbare belastingkortingen

Als een belastingplichtige recht heeft op verschillende heffingskortingen, is de toerekening van het verzilverde en onverzilverde deel van de totale korting niet eenduidig terug te voeren op de verschillende kortingen. In deze publicatie ligt de focus op het effect van de omzetting van kinderkorting in kindertoeslag. Daarom gaan we uit van het marginale effect van de kinderkorting. Dat betekent dat de onverzilverbare korting primair aan de kinderkorting is toegeschreven, en pas daarna aan de overige kortingen met betrekking tot kinderen, en pas in laatste instantie aan andere kortingen. Gezinnen die gebruik maken van aftrek voor buitengewone uitgaven, kunnen de onverzilverde belastingkorting vanwege deze aftrek, later alsnog verzilveren via de tegemoetkomingsregeling voor buitengewone uitgaven (TBU-regeling). In deze publicatie is daar rekening mee gehouden.

Begrippen

Alleenstaande ouderkorting

Korting op de te betalen belasting voor alleenstaande ouders. Het kortingsbedrag is 1 437 euro. Alleenstaande ouders met betaald werk krijgen ook een aanvullende korting van 4,3% van de inkomsten uit tegenwoordige arbeid, tot maximaal nog eens 1 437 euro.

Combinatiekorting

Korting op de te betalen belasting voor ouders van kinderen tot 12 jaar met minimaal 4 475 euro aan eigen inkomsten uit betaald werk. Het kortingsbedrag is 149 euro. De minst verdienende partner (of alleenstaande ouder) die voldoet aan de voorwaarden van de combinatiekorting, krijgt daarbovenop een aanvulling van 700 euro.

Gezin

In dit artikel beperken we ons tot huishoudens met minderjarige kinderen. Deze duiden we ook kortweg aan met gezin.

Gratis schoolboeken

Vanaf het schooljaar 2008-2009 worden de schoolboeken op de middelbare school door de overheid betaald. Het eerste jaar gebeurt dit door middel van een uitkering van 316 euro per kind aan de ouders. Daarna ontvangen de ouders de boeken gratis van de school.

Inkomensafhankelijke combinatiekorting

Vanaf 2009 worden de combinatiekorting en de aanvullende combinatiekorting vervangen door de inkomensafhankelijke combinatiekorting. De minst verdienende partner (of alleenstaande ouder) met minimaal 4 619 euro aan eigen inkomsten uit betaald werk krijgt een belastingkorting van 770 plus 3,8% van het inkomen boven de drempel, tot een maximum van 1 765 euro aan korting.

Kinderbijslag

Inkomensafhankelijke uitkering per kind. De uitkering is afhankelijk van de leeftijd van het kind 754 tot 1 080 euro per jaar. Voor kinderen geboren voor 1995 gelden hogere bedragen naar mate er meer kinderen deel uit maken van het gezin.

Kinderkorting

Korting op de te betalen belasting voor één van beide ouders of de alleenstaande ouder. De hoogte van het bedrag hangt af van het gezamenlijke verzamelinkomen van de ouders. Voor een inkomen tot 28 978 euro geldt de maximale korting van 939 euro. Daarboven neemt de kinderkorting af met 5,75% van het meerverdiende inkomen. Vanaf 45 309 euro bestaat er geen recht meer op kinderkorting.

Kindertoeslag

In 2008 is de kinderkorting vervangen door de kindertoeslag omdat sommige ouders niet volledig van de kinderkor-

ting konden profiteren. De kindertoeslag is een inkomensafhankelijke uitkering voor ouders. Het bedrag is ongeveer gelijk aan de kinderkorting.

Kindgebonden budget

In 2009 is de kindertoeslag vervangen door het kindgebonden budget. Voor ouders van één kind is het maximale bedrag gelijk aan de oude regeling volgens de kindertoeslag. Bij meer kinderen geldt voor ieder extra kind een verhoging van het bedrag. Het bedrag wordt afgebouwd met 6,5% van het inkomen boven de inkomensgrens.

Lage-inkomensgrens

Een inkomen dat, omgerekend naar een inkomen van een alleenstaande, een koopkracht vertegenwoordigt van 10 750 euro, in prijzen van het jaar 2007. Voor meerpersoonshuishoudens is de grens met behulp van een equivalentiefactor aangepast voor de omvang en samenstelling van het huishouden.

Tegemoetkoming schoolkosten

Voor kinderen op de middelbare school kunnen ouders een tegemoetkoming in de schoolkosten en les- of cursusgeld ontvangen. Voor kinderen in de onderbouw is het bedrag 588 euro, voor kinderen in de bovenbouw 667 euro. Het maximale bedrag geldt voor ouders met een verzamelinkomen tot 30 430 euro in het peiljaar (2005). Daarboven wordt de tegemoetkoming afgebouwd met 30% van het meerverdiende inkomen. (Vanaf 2008 zijn de bedragen verlaagd met ruim 300 euro in verband met de invoering van gratis schoolboeken.)

Literatuur

Centraal Bureau voor de Statistiek (2008, 15 september). Minder eenoudergezinnen afhankelijk van uitkering. *CBS-webmagazine*.

Huynen, B. (2009, 4 maart). Meer ouders met kinderopvangtoeslag. *CBS-Webmagazine*.

Tabel 1
Voordelen uit belasting- en inkomensregelingen voor huishoudens met minderjarige kinderen, 2007*

	Huis- houdens	Totaal voordelen	Kinder- bijslag	Kinder- korting	Alleen- staande ouder- korting	Aanvul- lende alleen- staande- ouder- korting	Combi- natie- korting	Aanvul- lende combi- natie- korting	Tege- moet- school- kosten (18-)	Onver- zilverde korting
	<i>x 1 000</i>	<i>euro</i>								
Totaal	1 947	2 824	1 648	349	214	87	161	311	172	118
<i>Inkomensgroep</i>										
1e kwartiel (laagste)	449	3 243	1 722	785	477	94	101	160	316	412
2e kwartiel	529	3 166	1 675	454	216	122	177	340	239	58
3e kwartiel	544	2 547	1 595	134	110	77	182	372	94	
4e kwartiel (hoogste)	425	2 310	1 605	34			177	355		
<i>Minderjarige kinderen in huishouden</i>										
1 kind	785	2 024	880	366	297	123	111	226	144	123
2 kinderen	850	2 995	1 832	326	164	69	192	375	151	113
3 of meer kinderen	312	4 369	3 080	373	140	44	201	350	299	117
<i>Kostwinnerssituatie en minderjarige kinderen in huishouden</i>										
Tweeoudergezin, beide actief	1 254	2 531	1 640	210			204	416	82	48
1 kind	468	1 551	857	200			147	293	59	39
2 kinderen	594	2 783	1 815	210			232	481	72	49
3 of meer kinderen	192	4 141	3 010	237			258	515	170	71
Tweeoudergezin, overig	377	2 695	1 836	486			97		265	63
1 kind	134	1 707	923	486			63		220	60
2 kinderen	154	2 649	1 846	477			112		221	61
3 of meer kinderen	88	4 240	3 214	515			124		413	71
Eenoudergezin	317	4 150	1 458	734	1 213	487	65	233	418	458
1 kind	182	3 472	907	704	1 194	491	56	200	309	388
2 kinderen	102	4 747	1 913	767	1 244	514	79	285	508	563
3 of meer kinderen	32	6 097	3 137	795	1 229	372	75	256	754	522

NB. Doorgaans is de gezinssituatie gedurende minimaal de helft van het jaar doorslaggevend voor het recht op een korting. De gezinssituatie per 31 december correspondeert daarom niet altijd met de voorwaarden van de toegekende kortingen.